T.C.
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU
(OMBUDSMANLIK)

SAYI : 2026/25841-S.26.35390

BAŞVURU NO : 2026/14348

KARAR TARİHİ : 26/11/2026

KISMEN TAVSİYE KISMEN RET KARARI

BAŞVURAN : [redacted],TCKN:[redacted]

BAŞVURUYA KONU İDARE : SOSYAL GÜVENLİK KURUMU BAŞKANLIĞI
TÜRKİYE İŞ KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BAŞVURUNUN KONUSU : Sigortalılık işlemleri ve işsizlik ödeneği hakkındadır.

BAŞVURU TARİHİ : 10/06/2026

I. BAŞVURANIN İDDİA VE TALEPLERİ

1. Kurumumuza yapılan başvuruda başvuran özetle; babasının vefatından sonra tarımsal faaliyetlerini sürdürmek amacıyla 29.01.2021 tarihinde Ziraat Odasına kayıt yaptırdığını, bu tarihten 31.12.2024 tarihine kadar 4/1-(a) kapsamında sigortalı olarak çalıştığını, işten ayrılmasının ardından 01.01.2025 tarihinde işsizlik ödeneğine başvurarak ödenek almaya başladığını, ancak Ziraat Odası kaydı nedeniyle bilgisi ve talebi dışında 4/1-(b) kapsamında sigortalılığının başlatıldığını, söz konusu tescil işleminden zamanında haberdar edilmediğini, sigortalılığının sonradan 01.01.2025 tarihinden itibaren geçerli olacak şekilde düzenlenmesi üzerine kendisine geriye dönük prim borcu çıkarıldığını ve İŞKUR tarafından ödenen işsizlik ödeneklerinin faiziyle birlikte geri istendiğini, sigortalılık işlemlerinin geç yapılmasında herhangi bir kusurunun bulunmadığını, tarımsal faaliyetinden elde ettiği gelir nedeniyle sigortalılık muafiyetinden yararlanması gerektiğini ve benzer durumdaki kişilerin borçları kaldırılırken kendisinin bu imkândan yararlandırılmadığını ileri sürerek, geriye dönük sigortalılık ve prim borcu işlemlerinin yeniden incelenmesini, işsizlik ödeneğine ilişkin borçlandırmanın kaldırılmasını, tahsil edilen tutarların iadesini ve uğradığı mağduriyetin giderilmesini talep etmektedir.

II. İDARENİN BAŞVURUYA İLİŞKİN AÇIKLAMALARI

2. Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı Emeklilik Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından gönderilen [redacted] sayılı yazıda, ilgili mevzuata da yer verilmek suretiyle özetle;

2.1. Başvuranın 29.01.2021 tarihinden itibaren Şarköy Ziraat Odasına kaydının bulunduğu, tarımsal faaliyet kaydının 01.02.2021 tarihinde SGK'ya bildirildiği, ancak bu tarihte 5510 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamındaki çalışmasının devam etmesi nedeniyle aynı Kanun'un 53 üncü maddesi uyarınca 4/1-(b) kapsamında hizmet kaydı oluşturulmadığı,

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Kavaklıdere Mah. Zeytindalı Caddesi No:4 Çankaya/ANKARA
Telefon : 0 (312) 465 22 00 Faks : 0 (312) 465 22 65
e-Posta : iletisim@ombudsman.gov.tr İnternet Adresi : www.ombudsman.gov.tr
Kep Adresi: kamudenetciligikurumu@hs01.kep.tr

2.2. 7538 sayılı Kanun'la 5510 sayılı Kanun'a eklenen geçici 107 nci madde kapsamında, Türkiye Ziraat Odaları Birliğinden oda kayıtlarının 27.05.2025 tarihinden itibaren elektronik ortamda alınmaya başlandığı, bu kapsamda başvuranın üyelik kaydının da SGK'ya bildirilmesi üzerine 2025/15 sayılı Genelge hükümleri doğrultusunda 15.07.2025 tarihi itibarıyla 4/1-(b) sigortalılığının başlatıldığı,

2.3. Daha sonra başvuranın sigortalılık durumunun 5510 sayılı Kanun'un 53 üncü maddesi kapsamında yeniden değerlendirilmesi sonucunda, 4/1-(a) sigortalılığının 31.12.2024 tarihinde sona erdiği ve tarımsal faaliyet kaydının devam ettiği dikkate alınarak 4/1-(b) sigortalılık başlangıç tarihinin 01.01.2025 olarak düzeltildiği,

2.4. Başvuranın sigortalılık işlemleri hakkında, 02.02.2021 tarihli ve [redacted] sayılı yazıyla adresine bildirim gönderildiği, söz konusu yazıda 4/1-(a) kapsamındaki çalışması nedeniyle tarım sigortalılığının durdurulacağı, diğer sigortalılık kapsamındaki çalışmasının sona ermesi ve tarımsal faaliyetinin devam etmesi hâlinde tarım sigortalılığının yeniden başlatılacağının açıklandığı,

2.5. Başvuranın Kuruma yaptığı önceki başvuru üzerine verilen gönderme kararı kapsamında da 22.04.2026 tarihli yazıyla kendisine cevap verildiği,

2.6. 5510 sayılı Kanun'un 9 uncu maddesi ile Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği'nin 14 üncü maddesinin ikinci fıkrasının (k) bendi uyarınca, tarımda kendi adına ve hesabına bağımsız çalışanların muafiyet belgesiyle sigortalılıklarının sona erdirilmesinde belgenin düzenlenme ve Kuruma intikal tarihlerinin esas alındığı, resen tescil edilen sigortalılar bakımından geçmişe yönelik muafiyet uygulanmasının ise mevzuatta öngörülen süre ve koşullara bağlı olduğu,

2.7. Başvuranın 08.12.2025 tarihinde SGK'ya intikal ettirdiği sigortalılık muafiyet belgesinin geçmişe yönelik uygulama için öngörülen süreler içerisinde ibraz edilmediği, bu nedenle 4/1-(b) sigortalılığının belgenin Kurum kayıtlarına intikal ettiği 08.12.2025 tarihi itibarıyla sona erdirildiği,

2.8. Başvuranın SGK'ya yaptığı başvurular ile bunlara verilen cevapların Kurumumuza gönderildiği, başvuru konusu işlemlere ilişkin olarak yargı organlarında görülmekte olan veya karara bağlanmış bir uyuşmazlık bulunmadığı,

belirtilmiştir.

3. Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü İşsizlik Sigortası Dairesi Başkanlığının, Kurumumuzun 06.03.2026 tarihli ve [redacted] sayılı Gönderme Kararına istinaden başvurana hitaben düzenlediği 19.03.2026 tarihli ve [redacted] sayılı yazıda, ilgili mevzuata da yer verilmek suretiyle özetle;

3.1. Başvuranın 31.12.2024 tarihinde işten ayrılmasının ardından 01.01.2025 tarihinde e-Devlet üzerinden işsizlik ödeneği talebinde bulunduğu, yapılan incelemede işsizlik sigortası bakımından gerekli şartları sağladığının belirlenmesi üzerine 300 günlük işsizlik ödeneği ödeme planı oluşturulduğu,

3.2. İşsizlik ödeneği ödemeleri devam ederken SGK kayıtlarında 15.07.2025 tarihli 4/1-(b) tarım sigortalılığının tespit edildiği, bu nedenle işsizlik ödeneğinin 15.07.2025 tarihi itibarıyla kesildiği,

3.3. Söz konusu tescil nedeniyle 2025/Temmuz döneminin 16 günü ile Ağustos ve Eylül dönemlerinin tamamı için fazla ödeme kaydı oluşturulduğu, bu ödemelerin tahsili amacıyla 08.10.2025 tarihli borç bildirim yazısının düzenlenerek başvurana tebliğ edildiği ve ilgili borcun başvuran tarafından ödendiği,

3.4. Başvuranın tarım sigortalılığına ilişkin CİMER başvurusu üzerine durumunun yeniden incelendiği, SGK kayıtlarında 15.07.2025 tarihli tarım sigortalılığının iptal edilerek sigortalılık başlangıcının 01.01.2025 olarak düzeltildiğinin tespit edildiği,

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

3.5. Bu değişiklik üzerine 2025/Ocak, Şubat, Mart, Nisan, Mayıs ve Haziran dönemlerinin tamamı ile Temmuz döneminin ilk 14 günü için ayrıca fazla ödeme kayıtları oluşturulduğu, 27.02.2026 tarihli borç bildirim yazısında 111.671,38 TL asıl alacağın 05.02.2025 tarihinden itibaren işleyecek faiziyle birlikte tahsilinin istendiği,

3.6. 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu'nun 52 nci maddesi uyarınca, işsizlik ödeneği aldığı dönemde gelir getirici bir işte çalıştığı tespit edilen sigortalıların ödeneklerinin kesilmesi gerektiği, tarımda kendi adına ve hesabına çalışmanın da bu kapsamda değerlendirildiği,

3.7. Aynı Kanun'un 50 nci maddesinde sigortalının kusurundan kaynaklandığı belirlenen fazla ödemelerin yasal faiziyle birlikte geri alınacağının düzenlendiği, işsizlik ödeneği talep dilekçesinde de kendi adına ve hesabına çalışmaya başlayanların bu durumu 15 gün içinde İŞKUR'a bildirmeleri gerektiğinin açıklandığı,

3.8. SGK kayıtlarında 4/1-(b) sigortalılık başlangıcının 01.01.2025 olarak belirlenmesi nedeniyle başvuranın işsizlik ödeneğine ilişkin fazla ödeme kayıtlarının oluşturulduğu, ödeneğin kesilmesi ve fazla ödemelerin tahsili işlemlerinde Kurumlarınca herhangi bir hata bulunmadığının değerlendirildiği,

3.9. Başvuranın geriye dönük tarım sigortalılığına ilişkin SGK kayıtlarında değişiklik olması ve yeniden müracaat etmesi hâlinde durumunun tekrar değerlendirilebileceği, ayrıca 31.12.2024 tarihli işten ayrılışına ilişkin hak sahipliğinin devam ettiği, herhangi bir gelir getirici işte çalışmaması ve yeni bir işsizlik ödeneği hak sahipliği elde etmemiş olması koşuluyla başvurması durumunda önceki hak sahipliği kapsamında başvuru tarihinden itibaren yeniden ödenek başlatılmasının mümkün olduğu,

Açıklamalarına yer verilmiştir.

4. Şarköy Ziraat Odası Başkanlığının, Kurumumuzun 08.07.2026 tarihli bilgi ve belge talebine istinaden gönderdiği 09.11.2026 tarihli ve E- - - sayılı yazıda özetle;

4.1. Başvuran 29.01.2021 tarihli ve 574 sayılı Yönetim Kurulu Kararı ile - sicil numarası üzerinden Mahallesi kütüğüne kaydedildiği, Ziraat Odası üyeliğinin bu tarihten itibaren kesintisiz devam ettiği,

4.2. Başvuranın Ziraat Odası üyeliğine ilişkin ilk giriş bildiriminin 01.02.2021 tarihinde Ziraat Odaları Bilgi Sistemi (ZOBİS) üzerinden elektronik ortamda SGK'ya yapıldığı,

4.3. 5510 sayılı Kanun'a 7538 sayılı Kanun'la eklenen geçici 107 nci madde ile Türkiye Ziraat Odaları Birliğinin 16.01.2025 tarihli ve / sayılı, 13.02.2025 tarihli ve / genelgeleri kapsamında, Odaya ait üyelik kayıtlarının 18.04.2025 tarihine kadar düzenlendiği ve bu tarihten sonra Türkiye Ziraat Odaları Birliği tarafından SGK'ya gruplar hâlinde aktarıldığı,

4.4. Söz konusu toplu veri aktarımı kapsamında, Odaya kayıtlı üyelerin giriş, çıkış ve muafiyet bilgilerinin güncellendiği, başvuranın üyelik bilgilerinin de Türkiye Ziraat Odaları Birliği tarafından 15.07.2025 tarihinde SGK'ya bildirildiği ve bu tarihin veri aktarımında geçerlilik tarihi olarak esas alındığı,

4.5. Başvuran hakkında 08.12.2025 tarihinde Ek-2 Muafiyet Belgesi girişinin yapıldığı ve muafiyet bildiriminin aynı tarihte ZOBİS üzerinden elektronik ortamda SGK'ya iletildiği,

Belirtilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın *"Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı"* başlıklı 74 üncü maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkralarında; *"Herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak kurulan Kamu Denetçiliği Kurumu idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri inceler."*,

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

6. 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu'nun *"Kurumun Görevi"* başlıklı 5 inci maddesinin birinci fıkrasında; *"Kurum, idarenin işleyişiyle ilgili şikâyet üzerine, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmakla görevlidir.",*

7. 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun *"Sigortalılık hallerinin birleşmesi"* başlıklı 53 üncü maddesinin birinci fıkrasında; *"Sigortalının 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerinde yer alan sigortalılık statüleri ile (c) bendinde yer alan sigortalılık statüsüne aynı anda tabi olacak şekilde Kanun kapsamına girmesi halinde öncelikle aynı maddenin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında, (a) ve (b) bentlerinde yer alan sigortalılık statülerine tabi olacak şekilde Kanun kapsamına girmesi halinde ise aynı maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı sayılır."* hükmü yer almaktadır.

8. 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun;

8.1. 47 nci maddesinin birinci fıkrasında; *"İşsizlik sigortası: Bir işyerinde çalışırken, çalışma istek, yetenek, sağlık ve yeterliliğinde olmasına rağmen, herhangi bir kasıt ve kusuru olmaksızın işini kaybeden sigortalılara işsiz kalmaları nedeniyle uğradıkları gelir kaybını belli süre ve ölçüde karşılayan, sigortacılık tekniği ile faaliyet gösteren zorunlu sigortayı,… İşsizlik ödeneği: Sigortalı işsizlere bu Kanunda belirtilen süre ve miktarda yapılan parasal ödemeyi, … ifade eder."*

8.2. *"İşsizlik ödeneğinin; miktarı, ödeme süreleri ve zamanı ile sigorta primleri"* başlıklı 50 nci maddesinde; "*İşsizlik ödeneği damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaz. İşsizlik ödeneği, nafaka borçları dışında haciz veya başkasına devir ve temlik edilemez. Sigortalının kusurundan kaynaklandığı belirlenen fazla ödemeler yasal faizi ile birlikte geri alınır."*

8.3. 51 inci maddesinin birinci fıkrasında; *"Bu Kanun uyarınca sigortalı sayılanlardan hizmet akitleri aşağıda belirtilen hallerden birisine dayalı olarak sona erenler, Kuruma süresi içinde şahsen başvurarak yeni bir iş almaya hazır olduklarını kaydettirmeleri ve bu Kanunda yer alan prim ödeme koşullarını sağlamış olmaları kaydıyla işsizlik ödeneği almaya hak kazanırlar.*

a) 25/8/1971 tarihli ve 1475 sayılı İş Kanununun 13 üncü maddesi veya 20/4/1967 tarihli ve 854 sayılı Deniz İş Kanununun 16 ncı maddesi yada 13/6/1952 tarihli ve 5953 sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanunun 6 ncı maddesinin dördüncü fıkrasında belirtilen bildirim önellerine uygun olarak hizmet akdi işveren tarafından sona erdirilmiş olmak,

b) Hizmet akdi, süresi belli olsun veya olmasın sürenin bitiminden önce veya bildirim önelini beklemeksizin 1475 sayılı İş Kanununun 16 ncı maddesinin (I), (II) ve (III) numaralı bentlerine veya 854 sayılı Deniz İş Kanununun 14 üncü maddesinin (II) ve (III) numaralı bentlerine veya 5953 sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanunun 7 nci maddesi ile 11 inci maddesinin birinci fıkrasına göre sigortalı tarafından feshedilmiş olmak,

c) Hizmet akdi, süresi belli olsun veya olmasın süresinin bitiminden önce veya bildirim önelini beklemeksizin 1475 sayılı İş Kanununun 17 nci maddesinin (I) ve (III) numaralı bentlerine veya 854 sayılı Deniz İş Kanununun 14 üncü maddesinin (III) numaralı bendine veya 5953 sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanunun 12 inci maddesinin birinci fıkrasına göre işveren tarafından feshedilmiş olmak, …"

8.4. *"İşsizlik ödeneği ödenmesinde hak düşürücü nedenler"* başlıklı 52 nci maddesinde; *"İşsizlik ödeneği almakta iken;*

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

[...]

b) (Değişik: 25/6/2003 – 4904/29 md.) İşsizlik ödeneği aldığı sürede gelir getirici bir işte çalıştığı veya herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşundan yaşlılık aylığı aldığı tespit edilen,

[...]

Sigortalı işsizlerin işsizlik ödenekleri kesilir."

9. Türkiye İş Kurumu Muhasebe Uygulama Yönetmeliği'nin 20 nci maddesinin on ikinci fıkrasında; *"Fazla ve yersiz ödemelerin tahsiline ilişkin tebligatlar, 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümleri kapsamında yapılır. Kurumca verilen sürede ödeme yapılmaması halinde yasal yollardan takip süreci başlatılır."*

On üçüncü fıkrasının (a) bendinde; *"Ödeme yapılan kişinin kusurundan kaynaklandığı anlaşılan fazla ve yersiz ödemeler ilgiliden ödemenin yapıldığı tarih itibarıyla yasal faizi ile birlikte tahsil edilir."*

Aynı fıkranın (e) bendinde; *"Ödeme yapılan kişinin kasıt ve kusurundan kaynaklanmayan fazla ödemeler, faiz tahakkuk ettirilmeksizin tahsil edilir. Kurumca verilen sürede ödenmez ise verilen sürenin bitiminden itibaren başlamak üzere ödendiği tarihe kadar geçen süre için yasal faiz uygulanır."*

Düzenlemelerine yer verilmiştir.

IV. KAMU DENETÇİSİ ABDULLAH CENGİZ MAKAS'IN KAMU BAŞDENETÇİSİNE ÖNERİSİ

10. Kamu Denetçisi tarafından yapılan inceleme ve araştırma neticesinde hazırlanan *"Kısmen Tavsiye Kısmen Ret Karar Önerisi"* Kamu Başdenetçisine sunulmuştur.

V. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

A. Hukuka, Hakkaniyete ve İnsan Haklarına Uygunluk Yönünden Değerlendirme

11. Başvuran özetle; 29.01.2021 tarihinden itibaren Ziraat Odasına kayıtlı olduğunu, 31.12.2024 tarihine kadar 4/1-(a) kapsamında çalıştığını, işten ayrılmasının ardından işsizlik ödeneği almaya başladığını, ancak Ziraat Odası kaydı nedeniyle 4/1-(b) sigortalılığının geriye dönük olarak 01.01.2025 tarihinden başlatıldığını, sigortalılık işlemlerinin zamanında yapılmaması nedeniyle prim borcu ile işsizlik ödeneğine ilişkin geri ödeme yükümlülüğüyle karşılaştığını, bu işlemlerde kusurunun bulunmadığını belirterek sigortalılık ve borçlandırma işlemlerinin kaldırılmasını, tahsil edilen tutarların iadesini talep etmektedir.

12. İdareler tarafından özetle; başvuranın 29.01.2021 tarihinden itibaren devam eden Ziraat Odası üyeliğinin bulunduğu, 4/1-(a) kapsamındaki çalışması nedeniyle başlangıçta 4/1-(b) sigortalılığı oluşturulmadığı, 4/1-(a) sigortalılığının 31.12.2024 tarihinde sona ermesi üzerine tarımsal faaliyet kaydı devam eden başvuranın 4/1-(b) sigortalılığının 01.01.2025 tarihinden başlatıldığı, bu nedenle aynı tarihten itibaren işsizlik ödeneği alma koşullarını taşımadığının anlaşıldığı ve yapılan ödemelerin geri alınması yönünde işlem tesis edildiği açıklanmıştır.

13. Bu çerçevede uyuşmazlık; başvuranın Ziraat Odası üyeliğine dayalı 4/1-(b) sigortalılığının 01.01.2025 tarihinden itibaren geçerli olacak şekilde başlatılmasının, buna bağlı olarak işsizlik ödeneğinin kesilmesi ve yapılan ödemelerin geri istenmesinin ve söz konusu ödemeler nedeniyle başvurana faiz yükümlülüğü getirilmesinin hukuka ve hakkaniyete uygunluğunun incelenmesini gerektirmektedir.

14. Öncelikle 5510 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin (4) numaralı alt bendi uyarınca tarımsal faaliyette bulunanlar, Kanunda öngörülen istisna ve muafiyetler saklı kalmak kaydıyla sigortalı sayılmaktadır. Aynı Kanun'un 53 üncü maddesi gereğince 4/1-(a) ve 4/1-(b) kapsamındaki

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

sigortalılık hâllerinin çakışması durumunda 4/1-(a) sigortalılığına öncelik verilmektedir. Bu nedenle tarımsal faaliyeti devam eden kişinin 4/1-(a) kapsamındaki çalışmasının sona ermesiyle birlikte, diğer koşulların da bulunması hâlinde 4/1-(b) sigortalılığının başlaması gerekmektedir.

15. Somut olayda, Şarköy Ziraat Odası Başkanlığının 09.11.2026 tarihli cevabında başvuranın 29.01.2021 tarihinde Odaya kaydedildiği, üyeliğinin kesintisiz devam ettiği ve ilk sigortalılık bildiriminin 01.02.2021 tarihinde elektronik ortamda SGK'ya yapıldığı belirtilmiştir. SGK kayıtlarına göre ise başvuranın 4/1-(a) sigortalılığı 31.12.2024 tarihinde sona ermiştir. Bu itibarla, tarımsal faaliyet kaydının devam etmesi karşısında, 4/1-(a) sigortalılığının sona erdiği tarihi takip eden 01.01.2025 tarihinden itibaren 4/1-(b) sigortalılığının başlatılması, 5510 sayılı Kanun'un sigortalılık hâllerinin birleşmesine ilişkin hükümleriyle uyumludur.

16. Diğer taraftan, başvuranın 4/1-(b) sigortalılığına ilişkin tescil işleminin ilk olarak 15.07.2025 tarihinde gerçekleştirildiği, sonrasında başlangıç tarihinin 01.01.2025 olarak düzeltildiği anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, sosyal sigortalılık, Kanunda öngörülen koşulların gerçekleşmesiyle doğan bir hukuki statü olup idarenin tescil işlemini gerçekleştirdiği tarihe bağlı olarak kazanılmamaktadır. Dolayısıyla tescil işleminin gecikmesi, başvuranın 01.01.2025 tarihinden itibaren 4/1-(b) kapsamındaki zorunlu sigortalı sayılması gerçeğini değiştirmez.

17. Başvuranın sigortalılık muafiyetinden yararlanması gerektiği yönündeki iddiası bakımından ise, 5510 sayılı Kanun'un 6 ncı maddesinde tarımsal faaliyette bulunanlardan yıllık tarımsal faaliyet gelirinden bu faaliyete ilişkin masraflar düşüldükten sonra kalan tutarın aylık ortalaması prime esas günlük kazanç alt sınırının otuz katından az olduğunu belgeleyenlerin sigortalı sayılmayacağı düzenlenmiştir. Ancak bu muafiyetin uygulanması, ilgili mevzuatta öngörülen usule uygun biçimde belgelendirilmesine bağlıdır. Başvuranın muafiyet belgesinin 08.12.2025 tarihinde SGK'ya intikal ettiği ve sigortalılığının aynı tarih itibarıyla sona erdirildiği dikkate alındığında, gerçekleştirilen işlemlerde bir hukuka aykırılık tespit edilememiştir.

18. İşsizlik ödeneği yönünden yapılan incelemede; 4447 sayılı Kanun'un 52 nci maddesinde, işsizlik ödeneği aldığı sürede gelir getirici bir işte çalıştığı tespit edilen sigortalı işsizlerin ödeneklerinin kesileceği düzenlenmiştir. İşsizlik ödeneği, işsiz kalınan dönemde Kanunda öngörülen koşulların devam etmesine bağlı olarak ödenmektedir. Bu nedenle ödeneğin ilk başvuru tarihinde bağlanmış olması, sonradan tespit edilen ve aynı dönemi kapsayan sigortalılık hâlinin hukuki sonuçlarını ortadan kaldırmamaktadır.

19. Başvuranın 31.12.2024 tarihinde 4/1-(a) kapsamındaki çalışmasının sona erdiği, 01.01.2025 tarihinde işsizlik ödeneğine başvurduğu ve aynı tarihten itibaren 4/1-(b) kapsamında sigortalı sayılmasını gerektiren tarımsal faaliyet kaydının devam ettiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla başvuranın işsizlik ödeneği aldığı dönemde 4/1-(b) sigortalılığının bulunması nedeniyle ödeneğin devamına ilişkin koşulları taşımadığı, bu nedenle İŞKUR tarafından ödeneğin kesilmesi ve yersiz ödenen anaparanın geri alınması yönünde işlem tesis edilmesinin hukuka aykırı olmadığı değerlendirilmektedir.

20. Bununla birlikte, işsizlik ödeneğinin geri alınmasını gerektiren koşulların sonradan tespit edilmiş olması ile fazla ödemenin meydana gelmesinde başvuranın kusurunun bulunması birbirinden farklı hukuki meselelerdir. Başvuranın 4/1-(b) sigortalılığının 01.01.2025 tarihinden itibaren geçerli olması, işsizlik ödeneğinin anapara yönünden geri alınmasına dayanak oluşturmakta ise de fazla ödemeye faiz uygulanmasının hukuka uygunluğu ayrıca incelenmelidir. Nitekim 4447 sayılı Kanun'un 50 nci maddesinde, sigortalının kusurundan kaynaklandığı belirlenen fazla ödemelerin yasal faiziyle birlikte geri alınacağı hüküm altına alınmıştır.

21. Somut olayda, başvuranın Ziraat Odası üyeliğinin 29.01.2021 tarihinde başladığı, üyeliğe ilişkin ilk bildirimin 01.02.2021 tarihinde SGK'ya yapıldığı, SGK tarafından da 02.02.2021 tarihli yazıyla başvuranın

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

4/1-(a) sigortalılığı nedeniyle tarım sigortalılığının durdurulacağı, diğer sigortalılığının sona ermesi ve tarımsal faaliyetinin devam etmesi hâlinde yeniden başlatılacağı yönünde işlem tesis edildiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla SGK'nın başvuranın tarımsal faaliyet kaydından 2021 yılından itibaren haberdar olduğu açıktır.

22. Bununla birlikte, başvuranın 4/1-(a) sigortalılığı 31.12.2024 tarihinde sona ermesine rağmen 4/1-(b) sigortalılığı bu tarihi takip eden 01.01.2025 tarihinden itibaren başlatılmamış, ilk tescil işlemi 15.07.2025 tarihinde gerçekleştirilmiş, daha sonra sigortalılık başlangıcı 01.01.2025 olarak düzeltilmiştir. Bu süreçte başvuranın 01.01.2025 tarihinde yaptığı işsizlik ödeneği başvurusu İŞKUR tarafından kabul edilmiş ve ödemeler başlatılmıştır. SGK'nın 2021 yılından itibaren bilgisi dâhilinde bulunan tarımsal faaliyet kaydını, 4/1-(a) sigortalılığının sona ermesinin ardından zamanında değerlendirmemesi ve 4/1-(b) sigortalılığını gecikmeli tescil etmesi, İŞKUR'un işsizlik ödeneği bağlamasında ve ödemelerin devam etmesine neden olmuştur. Bununla birlikte, tescil işleminin gecikmiş olması, başvuranın işsizlik ödeneğine ilişkin bildirim yükümlülüklerini ortadan kaldırmadığından, fazla ödemenin oluşmasında başvuranın kusurunun bulunup bulunmadığının ayrıca değerlendirilmesi gerekmektedir.

23. Bu noktada, başvuranın Ziraat Odası üyeliğini bilmesi ile işsizlik ödeneğinin yersiz ödenmesine kusurlu davranışıyla neden olması birbirinden ayrılmalıdır. Başvuranın tarımsal faaliyet kaydının SGK'ya daha önce bildirildiği, sigortalılık statüsünün belirlenmesinin ve kayıtların güncellenmesinin idarenin görev alanında bulunduğu dikkate alındığında, başvuranın işsizlik ödeneği aldığı dönemde 4/1-(b) sigortalılığının bulunması, tek başına fazla ödemenin kendi kusurundan kaynaklandığı sonucunu doğurmaz. İŞKUR'un Gönderme Kararı üzerine verdiği cevapta da başvuranın hangi somut davranışıyla fazla ödemeye neden olduğu açıklanmamış, esas olarak sonradan değiştirilen SGK kayıtlarına dayanılmıştır.

24. Diğer taraftan, başvurana ödenen işsizlik ödeneğinin geri alınması ve bu ödemelere faiz uygulanması, başvuranın mal varlığında azalmaya neden olduğundan Anayasa'nın 35 inci maddesi kapsamında güvence altına alınan mülkiyet hakkı yönünden değerlendirilmelidir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne Ek (1) No.lu Protokol'ün *"Mülkiyetin korunması"* kenar başlıklı 1 inci maddesinde *"Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir. Yukarıdaki hükümler, devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka katkıların veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasaları uygulama konusunda sahip oldukları hakka halel getirmez."* denilmiştir.

25. Nitekim Anayasa Mahkemesi, sosyal güvenlik kapsamında yapılan ödemelerin ilgilinin mal varlığına dâhil olmasıyla mülk niteliği kazandığını ve bu ödemelerin geri istenmesinin mülkiyet hakkına müdahale oluşturduğunu kabul etmektedir (*Mahmut Duran ve diğerleri, B. No: 2014/11441, 1/2/2017, § 60*). Anayasa'nın 13 ve 35 inci maddeleri uyarınca mülkiyet hakkına yönelik müdahalenin kanuni dayanağının bulunması, kamu yararı amacı taşıması ve ölçülü olması gerekmektedir. Anayasa Mahkemesi de mülkiyet hakkına yapılan müdahalelerde kanunilik, meşru amaç ve ölçülülük koşullarının birlikte değerlendirilmesi gerektiğini; ölçülülük incelemesinde ise müdahalenin elverişli, gerekli ve orantılı olup olmadığının araştırılacağını belirtmektedir (*Bekir Yazıcı, B. No: 2013/3044, 17.12.2015, §§ 61-62; Tevfik Baltacı, B. No: 2013/8074, 09.03.2016, §§ 48-50*).

26. Kanunilik yönünden yapılan incelemede, 4447 sayılı Kanun'un 50 nci maddesi uyarınca sigortalının kusurundan kaynaklandığı belirlenen fazla ödemelerin yasal faiziyle birlikte geri alınabileceği hususunun yasal düzeyde düzenlendiği görülmektedir. Buna göre, başvuranın kusurunun tespit edilmesi hâlinde ödeme tarihinden itibaren faiz uygulanması mümkün olmakla birlikte, kusurunun bulunmaması hâlinde fazla

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

ödemenin başlangıçta faizsiz tahsil edilmesi, ancak Kurumca verilen ödeme süresinin geçirilmesi durumunda bu sürenin bitiminden itibaren faiz işletilmesi gerekmektedir.

27. Mülkiyet hakkına müdahalenin meşru amacı bakımından, işsizlik sigortası fonundan yersiz yapılan ödemelerin geri alınması suretiyle kamu kaynaklarının korunmasının kamu yararına yönelik olduğu kabul edilmelidir.

28. Ölçülülük yönünden ise, Anayasa Mahkemesinin mülkiyet hakkına ilişkin kararlarında benimsediği üzere, kamu yararı ile bireyin mülkiyet hakkı arasında adil bir denge kurulması ve kişiye şahsi ve aşırı bir külfet yüklenmemesi gerekmektedir (*Korkut Bahadır, B. No: 2014/4025, 11.12.2014, § 43; Tevfik Baltacı, §§ 48-50*). Bu çerçevede, idarenin kayıtlarında bulunan sigortalılık bilgilerinin zamanında değerlendirilmemesi nedeniyle ortaya çıkan yersiz ödeme tutarının geri alınması kanuni bir sonuç olmakla birlikte, söz konusu gecikmenin mali sonuçlarının kusuru ortaya konulmayan başvurana faiz yükümlülüğü olarak yansıtılması, kamu yararı ile bireysel yarar arasındaki dengeyi başvuran aleyhine bozmaktadır.

29. Nitekim SGK'nın 2021 yılından itibaren bilgisi dâhilinde bulunan tarımsal faaliyet kaydını, 4/1-(a) sigortalılığının sona ermesinden sonra zamanında 4/1-(b) tesciline dönüştürmemesi, İŞKUR'un güncel sigortalılık kayıtları üzerinden işsizlik ödeneği bağlamasına neden olmuştur. Başvuranın bu süreçte gerçeğe aykırı beyanda bulunduğuna, sigortalılık durumunu gizlediğine veya fazla ödemenin oluşmasına bilerek neden olduğuna ilişkin somut bir tespit dosyada bulunmamaktadır. Bu nedenle idarenin kendi kayıt ve tescil işlemlerindeki gecikmeden kaynaklanan fazla ödemelere, başvuranın kusuru varmış gibi ödeme tarihlerinden itibaren faiz uygulaması hakkaniyete ve ölçülülük ilkesine uygun bulunmamıştır.

30. Somut olayda, SGK'nın başvuranın tarımsal faaliyet kaydından 2021 yılından itibaren haberdar olduğu, buna rağmen 4/1-(a) sigortalılığının sona ermesinden sonra 4/1-(b) sigortalılığını zamanında tescil etmediği anlaşılmaktadır. Her ne kadar başvuranın sigortalılık durumundaki değişiklikleri İŞKUR'a bildirme yükümlülüğü bulunsa da bu yükümlülük, SGK'nın sigortalılık kayıtlarını doğru ve güncel tutma, sigortalılık statüsündeki değişiklikleri zamanında işleme alma sorumluluğunu ortadan kaldırmamaktadır. Aksi yöndeki bir yaklaşım, idarenin kayıt ve tescil işlemlerindeki gecikmesini göz ardı ederek fazla ödemenin bütün sonuçlarının sigortalıya yüklenmesine yol açacaktır. Bu nedenle, idarenin kendi yükümlülüklerini zamanında yerine getirmemesinin de fazla ödemelerin oluşmasında etkili olduğu dikkate alınmadan, başvuranın kusuru somut olarak belirlenmeksizin ödeme tarihlerinden itibaren faiz uygulanmasının hakkaniyet ve ölçülülük ilkeleriyle bağdaşmadığı değerlendirilmektedir.

31. Somut olayda, İŞKUR tarafından düzenlenen 08.10.2025 tarihli ilk borç bildirimi üzerine başvurandan 43.747,55 TL anapara ile 966,00 TL faiz tahsil edildiği, 27.02.2026 tarihli ikinci fazla ödeme ihbarında ise 111.671,38 TL asıl alacağın 05.02.2025 tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte geri istendiği ve borcun tebliğ tarihinden itibaren 30 gün içerisinde ödenmesinin talep edildiği anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, söz konusu borçlandırma işlemlerinde fazla ödemelerin başvuranın hangi kusurlu davranışından kaynaklandığı somut olarak ortaya konulmamıştır. SGK'nın başvuranın tarımsal faaliyet kaydından 2021 yılından itibaren haberdar olmasına rağmen 4/1-(a) sigortalılığının sona ermesini takiben 4/1-(b) sigortalılığını zamanında tescil etmediği, bu gecikmenin işsizlik ödeneği ödemelerinin devam etmesinde etkili olduğu dikkate alındığında, idarenin kayıt ve tescil işlemlerindeki gecikmenin mali sonuçlarının bütünüyle başvurana yüklenmesi hakkaniyetli bulunmamıştır. Bu çerçevede, başvuranın kusuru belirlenmeden ödeme tarihlerinden itibaren faiz işletilmesi 4447 sayılı Kanun'un 50 nci maddesiyle bağdaşmadığından, tahsil edilen 966,00 TL faizin hukuki dayanağının ve sonraki borçlandırmaya ilişkin faiz başlangıç tarihinin yeniden değerlendirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

32. Bununla birlikte, Türkiye İş Kurumu Muhasebe Uygulama Yönetmeliği'nin 20 nci maddesinin on üçüncü fıkrasının (e) bendi gereğince, kusurdan kaynaklanmayan fazla ödemelerde dahi usulüne uygun borç bildirimiyle verilen ödeme süresinin geçirilmesi hâlinde bu sürenin bitiminden itibaren yasal faiz uygulanabileceği dikkate alınmalıdır. Dolayısıyla başvuranın kusurunun bulunmadığı değerlendirmesi, her durumda ve herhangi bir süre sınırı olmaksızın faiz alınamayacağı sonucunu doğurmamaktadır. İdarenin, faiz tahakkuklarını başvuranın kusuru ve borç bildirimlerinin tebliğ tarihleri yönünden yeniden inceleyerek, ödeme tarihinden itibaren uygulanan ve hukuki dayanağı bulunmayan faizleri kaldırması, bu kapsamda tahsil edilmiş tutarları ise iade etmesi gerekmektedir.

33. Bu itibarla, başvuranın 4/1-(b) sigortalılığının 01.01.2025 tarihinden itibaren geçerli olması nedeniyle işsizlik ödeneğinin kesilmesi ve yersiz ödenen anaparanın geri alınması işlemlerinde hukuka aykırılık bulunmadığı; buna karşılık, SGK'nın sigortalılık tescilini zamanında gerçekleştirmemesinden kaynaklanan gecikmenin sonuçlarının, başvuranın kusuru somut olarak ortaya konulmadan faiz yükümlülüğü şeklinde kendisine yüklenmesinin hukuka ve hakkaniyete uygun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle başvuranın sigortalılık ve işsizlik ödeneği anaparasına ilişkin taleplerinin reddi, faiz tahakkuklarının ise yukarıda açıklanan esaslar doğrultusunda yeniden değerlendirilmesi ve hukuka aykırı olarak tahsil edilen faizlerin iadesi yönünde ilgili idareye tavsiyede bulunulması gerektiği değerlendirilmiştir.

B. İyi Yönetim İlkeleri Yönünden Değerlendirme

34. İyi yönetim ilkelerine, 28.03.2013 tarihli ve 28601 mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 6 ncı maddesinde yer verilmiştir.

35. Somut olayda, SGK'nın başvuranın 4/1-(a) sigortalılığının sona ermesini takiben 4/1-(b) sigortalılığını zamanında tescil etmediği, tescil işleminin sonradan geçmişe yönelik olarak düzeltildiği ve bu süreçte başvuranın sigortalılık durumundaki değişiklik hakkında zamanında bilgilendirildiğini gösteren bir belgenin dosyaya sunulmadığı anlaşılmaktadır. Bu yönüyle SGK'nın işlemlerinin *"makul sürede karar verme"* ve *"kararın geciktirilmeksizin bildirilmesi"* ilkeleriyle bağdaşmadığı değerlendirilmektedir.

36. Diğer taraftan, SGK'nın sigortalılık kayıtlarını zamanında güncellememesi nedeniyle İŞKUR tarafından işsizlik ödeneği ödemelerine devam edildiği, sigortalılık başlangıcının geçmişe yönelik olarak düzeltilmesinin ardından ise başvurandan bu ödemelerin faiziyle birlikte geri istendiği görülmektedir. İdareler arasındaki kayıt ve bilgi paylaşımının zamanında gerçekleştirilmemesinden kaynaklanan sonuçların, başvuranın kusuru belirlenmeksizin kendisine faiz yükümlülüğü olarak yansıtılması, *"hukuka uygunluk", "ölçülülük"* ve *"haklı beklentiye uygunluk"* ilkeleri yönünden uygun bulunmamıştır. Ayrıca İŞKUR'un fazla ödeme ihbarında faiz uygulanmasına dayanak oluşturan somut kusurlu davranışı açıklamaması, *"kararların gerekçeli olması"* ilkesiyle de bağdaşmamaktadır.

VI. HAK ARAMA ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN AÇIKLAMA

37. 14.06.2012 tarih ve 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu'nun 21 inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca başvurunun Kurumumuz tarafından reddedilmesi hâlinde, durmuş olan dava açma süresi gerekçeli ret kararının ilgiliye tebliğinden itibaren kaldığı yerden işlemeye başlayacaktır. Mezkûr Kanunun 21 inci maddenin ikinci fıkrası uyarınca ise tavsiye kararı üzerine kararın idareye tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde herhangi bir işlem tesis edilmez veya eylemde bulunulmaz ise (varsa) dava açma süresinden kalan süre işlemeye devam edecektir. Buna göre; (varsa) dava açma süresinden kalan süre içerisinde görevli ve yetkili mahkemelerde yargı yolu açıktır.

VII. KARAR

Açıklanan gerekçelerle; **BAŞVURUNUN KISMEN KABULÜNE KISMEN REDDİNE,**

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Başvuranın 5510 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamındaki tarımsal faaliyetinden kaynaklanan sigortalılığının 01.01.2025 tarihinden itibaren başlatılması, buna bağlı olarak işsizlik ödeneğinin kesilmesi ve yersiz ödenen işsizlik ödeneği anaparasının geri alınması işlemlerinin kaldırılmasına yönelik taleplerinin **REDDİNE,**

Başvuran adına tahakkuk ettirilen işsizlik ödeneği borçlarına ilişkin faizlerin, Türkiye İş Kurumu Muhasebe Uygulama Yönetmeliği'nin 20 nci maddesinin on üçüncü fıkrasında öngörülen kusur ve ödeme süresi koşulları gözetilerek yeniden hesaplanması, başvuranın kusuruna dayandırılarak ödeme tarihlerinden itibaren işletilen faizlerin kaldırılması ve bu kapsamda tahsil edilmiş faiz tutarlarının iade edilmesi hususlarında **TÜRKİYE İŞ KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜNE TAVSİYEDE BULUNULMASINA,**

6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu'nun 20 nci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, **TÜRKİYE İŞ KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ** tarafından bu karar üzerine tesis edilecek işlemin otuz gün içinde Kurumumuza bildirilmesinin zorunlu olduğuna,

Kararın **BAŞVURANA**, **SOSYAL GÜVENLİK KURUMU BAŞKANLIĞINA** ve **TÜRKİYE İŞ KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜNE** tebliğine,

Türkiye Cumhuriyeti Kamu Başdenetçisince karar verildi.

Mehmet AKARCA
Kamu Başdenetçisi

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Kavaklıdere Mah. Zeytindalı Caddesi No:4 Çankaya/ANKARA
Telefon : 0 (312) 465 22 00 Faks : 0 (312) 465 22 65
e-Posta : iletisim@ombudsman.gov.tr İnternet Adresi : www.ombudsman.gov.tr
Kep Adresi: kamudenetciligikurumu@hs01.kep.tr